Eduskunta
Työ- ja elinkeinojaosto
sara.kuitunen@eduskunta.fi

HE 106/2017 vp Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2018

Teema: Pk-yritysten viennin edistäminen

Eduskunnan työ- ja elinkeinojaosto on pyytänyt asiantuntijaa kuultavaksi ja kirjallista lausuntoa hallituksen esityksestä talousarvioksi vuodelle 2018.

Kuulemisen aihekokonaisuudet

1. Pk-yritysten vientiedellytysten edistäminen vuoden 2018 talousarvioehdotuksessa; määrärahamuutokset ja uudet toimet sekä arvio näiden vaikutuksista

2. Pk-yritysten vientiedellytysten edistämisen kipupisteet ja kehittämishaasteet

3. Pk-yritysten viennin kehitys ja vienti kansainvälisesti tarkastellen (mm. pk-yritysten osuus viennistä)

Suomen Yrittäjien tavoite on vientiyritysten lukumäärän kaksinkertaistaminen tällä vaalikaudella. Hyvinvointi edellyttää talouden kasvua ja talous voi pienen avoimen maan kohdalla kasvaa lähinnä kansainvälisen toiminnan kautta.

Pk-yritysten vientiedellytysten edistäminen vuoden 2018 talousarvioehdotuksessa

Business Finlandin perustaminen on yrittäjien näkökulmasta merkittävä muutos. Nykyiset Finpro ja Tekes ovat tärkeitä julkisia palveluorganisaatioita. Niillä on tuettu vuosittain tuhansia pieniä yritysasiakkaita ja jatkossa Business Finlandin pitää pystyä kattamaan vieläkin suurempi yritysjoukko kuin nykyisin.

Uudistuksen tavoitteisiin kuuluu se, että saadaan enemmän henkilökuntaa asiakasrajapintaan ja ulkomaantoimintoihin. Erityisesti Euroopan verkosto

on liian ohut ja myös ohuempi kuin keskeisillä verrokkimailla. Suomalais-yritysten vienti on EU- ja Eurooppa-painotteista.

Tärkeimmät kauppakumppanit ovat Ruotsi ja Saksa. Venäjällä pohja on saavutettu ja kauppa on kääntynyt kasvuun. Ruotsiin suunnattaessa Suomalais-ruotsalainen kauppakamari on tärkeässä roolissa. Venäjällä taas Suomalais-venäläinen kauppakamari auttaa yrityksiä menestymään. Saksalais-suomalaisen kauppakamarin kanssa on tehty yhteistyösopimus, joka mahdollistaa Saksan globaalin konsulttiverkoston hyödyntämisen.

Team Finland -kasvuohjelmat ovat osoittautuneet tehokkaaksi keinoksi päästä kansainvälisille markkinoille. Kiitosta ovat saaneet esimerkiksi Food from Finland, Wood from Finland sekä Meriteollisuus -ohjelmat. Finpron ohjelmat on yhdistetty Tekesin ohjelmiin. Tällä parannetaan kustannustehokkuutta.

Kansainvälistymisrahoitus

Tekesin kansainvälistymisen kasvupakettiin kuuluu tuotteita kuten Tempo, Into, Kiito ja TF-Explorer. Tuotteistaminen on selkeää. Innovaatiosetelin myöntämisessä korostuu myös kansainvälistyminen. Setelin myöntäminen edellyttää, että yrityksellä on kansainvälistä kasvupotentiaalia tai uusi tuote- tai palveluidea.

Kasvuohjelmien 8,5 miljoonan euron budjetista 3 miljoonaa euroa on vuonna 2018 käytettävissä messuosallistumisiin. Tämä summa on täysin riittämätön. Pienemmät messut, joilla haetaan uusia markkina-avauksia, jäävät väliin. Yritykset keskittyvät isoihin kansainvälisiin messuihin, joihin on ehdottomasti pakko osallistua ajatuksella ”jos et ole mukana, et ole olemassa”. Messuosallistumisiin tarvittaisiin nykyistä isommat panostukset.

Pk-yritysten vientiedellytysten edistämisen kipupisteet ja kehittämishaasteet

Pienyritysten kannalta yhteishankkeet ovat kustannustehokas keino kokea omia siipiään kansainvälisillä markkinoilla. Nämä päätettiin kuitenkin lopettaa edellisissä hallitusneuvotteluissa. Työ- ja elinkeinoministeriön teettämässä tutkimuksessa kansainvälistymisavustusten toimivuudesta yritysten viennin ja kansainvälistymisen edistämisessä (TEM:n julkaisu 24/2015) todetaan seuraavasti:

”Valtiolla on perusteltu rooli olla mukana tukemassa yrityksiä niiden ponnisteluissa kansainvälisille markkinoille. Yritysten yhteishankkeiden tukeminen rohkaisee pk-yrityksiä maailmalle ja lisää nopeasti työllisyyttä. Tuen myönteiset kerrannaisvaikutukset ovat merkittäviä.”

Saman tutkimuksen mukaan yhteishankkeisiin osallistuneista yrityksistä 60 % katsoo, että panostukset kansainvälistymiseen tai uusien vientimarkkinoiden hakemiseen olisivat jääneet tekemättä ilman valtionapua. Viennin käynnistäminen olisi vähintäänkin siirtynyt myöhemmäksi ja osa yrityksistä olisi panostanut kansainvälistymiseen pienimuotoisemmin.

Yhteishankkeiden nykyinen budjettimomentti 32.30.43 on notifioitu Suomen EU-jäsenyyden yhteydessä. Tämän lisäksi sille on oma asetus.

TF-kasvuohjelmat auttavat yrityksiä kansainvälistymään. Aikaisemmin suositut kustannustehokkaat vientirenkaat ovat käytännössä loppuneet.

Tekesin rahoitus pienyritysten kannalta

Suomessa toiminimiyrittäjien määrä kasvaa nopeasti. Tämä yritysmuoto on luonteva tapa ryhtyä yrittäjäksi. Toiminimiyrittäjät eivät saa rahoitusta Tekesiltä. Tämä on merkittävä epäkohta, joka tulisi korjata. Rahoituksen edellytykset pitäisi arvioida osaamisen ja kansainvälistymispotentiaalin näkökulmasta, ei yrityksen juridisen statuksen mukaan.

Innovaatioseteli on saavuttanut suurta suosiota ja toimii myös ”sisäänajotuotteena” muihin Tekes-palveluihin. Suurin hyöty seteleistä on pienimmille yrityksille. Tällä yritys pystyy saamaan apua innovaatioketjun eri vaiheissa. Setelin sääntöjä on tänä vuonna kiristetty esimerkiksi siten, että yrityksellä pitää olla vähintään A+ -luokitus sekä vähintään kokonainen tilinpäätöskausi takana. Emme pidä tätä perusteltuna.

Innovaatio on innovaatio vasta, kun se on kaupallistettu. Myynnin ja markkinoinnin on oltava mukana innovaatioprosessin kaikissa vaiheissa.

Kasvuohjelmien katvealueet

Team Finland -kasvuohjelmiin osallistuu suuri määrä yrityksiä. Näitä yrityksiä palvellaan hyvin. Kasvuohjelmissa on katvealueita, ja suuri osa kansainvälistymispalveluita tarvitsevia yrityksiä jää näiden ulkopuolelle. Painotamme sitä, että Team Finland -verkoston tulee pystyä palvelemaan eri toimialoilla toimivia mikro- ja pienyrityksiä.

Business Finland aloittaa 2018

Finpro on ollut jatkuvien uudistusten kohteena. Tämä uudistus jatkuu myös vuonna 2018, kun Tekes ja Finpro yhdistyvät Business Finlandiksi. Aluetasolla taas valmistaudutaan maakuntauudistukseen. Tavoitteena on sujuva reitti maakunnista maailmalle ja maailmalta maakuntiin. Pidämme perusteltuna, että nykyinen Finpron vientikeskusverkosto on TEM:n ohjauksen-

sa. Yhteistyö UM:n edustustojen kanssa vahvistaa Team Finland – verkoston palvelukykyä maailmalla.

Business Finlandin tulee proaktiivisesti etsiä yrityksiä, jotka hyötyvät julkisista palveluista. Suomessa on 3000–5000 yritystä, jotka ovat valmiit kansainvälistymään, mutta eri syistä eivät ole tähän lähteneet. Asia kytkeytyy myös omistajavaihdoksiin, koska nämä voivat vauhdittaa yritysten kasvua ja kansainvälistymistä (restartup).

Pk-yritysten viennin kehitys ja vienti kansainvälisesti tarkastellen

Meillä on Suomessa enemmän vientiyrityksiä kuin koskaan aikaisemmin. Pk-yritysbarometrin mukaan vientiä harjoittavia pk-yrityksiä on noin 40 000. Kansainvälisessä kaupassa on mukana noin 62 000 yritystä.

Tavaroiden ja palveluiden viennin arvo on noin 76 miljardia euroa, mikä on 35 prosenttia BKT:sta. Suoraa vientiä harjoittaa 15 prosenttia pk-yrityksistä. On arvioitu, että puolet suurten vientiyritysten viennin arvosta syntyy alihankintaverkostossa. Viemme paljon välituotteita. Parantamista on kulutustavarakaupassa.

Nykyisin jalostusketju raaka-aineesta lopputuotteeksi on hyvin kansainvälinen. Jonkun tuotteen tai palvelun syntymiseen voi osallistua suuri määrä yrityksiä monesta maasta. Vientituotteesta puolet voi hyvinkin olla tuontia. Aikaisemmat kansalliset klusterit ovat muuttuneet globaaliksi arvoketjuksi tai arvoverkostoksi. Tätä taustaa vasten on perusteltua, että innovaatiotoiminnan ja yritysten kansainvälistymisen edistäminen yhdistyvät ehdotetulla tavalla Business Finlandiksi.

Palveluiden vienti on noin 23 miljardia euroa. Tärkeimmät vientimaat ovat Ruotsi, Yhdysvallat, Saksa ja Britannia. Palveluvienti painottuu pääkaupunkiseudulle, jonka osuus on 55–60 %. Palveluviennin tilastointi on puutteellista, joten tilastoitu palveluiden määrä ei kerro koko totuutta. Esimerkiksi tavaroiden valmistukseen liittyy usein huomattava määrä palvelua. Mikäli nämä palvelut ovat tavaran hinnassa, ne kirjautuvat kokonaisuudessaan tavaravienniksi. Käytännössä tämä tarkoittaa, että palveluvienti on suurempaa kuin tilastot kertovat.

Kunnioittavasti
Suomen Yrittäjät

Thomas Palmgren
kansainvälisten asioiden päällikkö